

Mentalpatienternas vardag

Idenna tidning finns en gripande artikel av läkaren Ilkka Taipale om de vardagliga problem mentalpatienter har i vårt samhälle. Under hela sin läkarkarriär har Ilkka Taipale energiskt fört dessa patienters talan. Han har fått mycket tack och rönt mycket beundran för det mod han har visat. Tacksamhet räcker trots allt inte långt — det fordras insatser av många andra för att förändra de allmänt rådande felaktiga fördomarna om mentalpatienter. En av tragedierna ligger just i att mentalsjukdomar ofta bryter ut i ungdomen, vilket leder till att förberedelserna inför arbetslivets utmaningar blir lidande.

Ilkka Taipale talar också om mentalpatienternas tandvård. Det är ett faktum att många av de mediciner som används inom mentalvården minskar salivavsöndringen och ökar kariesrisken. Munhälsan blir ofta illa skött, och kan ibland till och med glömmas bort helt. Medicinering som ger muntorrhet i kombination med annars negligerad munvård, vilket ofta hör ihop med sjukdomsbilden, kan få hälsoläget i munnen att försämrans mycket snabbt.

De flesta patienterna inom mentalvården går hos tandläkare som alla andra. De får också samma stöd av samhället som alla andra. De kan välja mellan hälsocentraler och subventionerad privatvård. Speciellt i deras fall är nyckelordet regelbunden vård. Förutom den reparativa vården är preventionen och hemvården i alla fall de verkligt avgörande pusselbitarna då man skall hålla en torr mun frisk.

Långvarig, ofta dessutom återkommande sjukhusvård blandar i alla fall bort vardagsrutinerna. Inom

mentalvården är terapin och rehabiliteringen ett samarbete mellan många olika yrkesgrupper, men tandläkare och munhygienist har i allmänhet saknats. När den framsynta överläkaren vid Nickby sjukhus redan på 1960-talet införde regelbunden tandvård som en del av sjukhusbehandlingen var man där långt före sin tid. Det är synd att den inte längre existerar i samma bemärkelse. Arbetet fordrar också alltid en viss "inre glöd" i förhållandet till psykiatrin. Jag betvivlar inte alls att det vore möjligt att hitta kolleger som kunde vara intresserade om arbetet var lockande och utmanande. Det fanns alltid tandläkare som ställde upp och arbetade på Nickby sjukhus på den tiden det begav sig.

Mentalpatienter är inte svåra patienter i ordets negativa bemärkelse, men sjukdomens svårighetsgrad påverkar i alla fall behandlingssituationen och tidsplaneringen.

Här kan vi alla verka tillsammans. Enligt Ilkka Taipale beror läget på vilken inställning hälsocentralernas övertandlkare har, men den uppfattningen delar jag inte. Att fördela de alltför knappa resurserna förutsätter svåra värdeprioriteringar.

LIISA LUUKKONEN